

Бобчинець Л. І.,
аспірант кафедри іспанської та французької філології
Київського національного лінгвістичного університету

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКИ АЗАРТНИХ ІГОР У СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ

Анотація. У статті запропоновано методологію комплексного дослідження лексико-семантичних та функціональних особливостей лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові, описано лінгвістичні методи дослідження лексики та дискурсу азартних ігор.

Ключові слова: компонентний аналіз, морфолого-синтаксичний аналіз, лексико-семантичний аналіз, контекстуальний аналіз, інтерпретаційний аналіз.

Постановка проблеми. Сучасні лінгвістичні розвідки проводяться у рамках функціонально-системного підходу, оскільки це пов'язано з трактуванням мови як адаптивної системи, у якій одиниці функціонують у взаємозв'язку і підпорядковані цілям комунікації. Лексика азартних ігор є невід'ємною частиною професійного спілкування, тому потребує вивчення в дискурсі азартних ігор. Лексико-семантичні й функціональні властивості лексики азартних ігор в іспанській мові XVI–XVII ст. вивчала М.І. Чаморро. Функціональні характеристики лексики азартних ігор, уживаній у переносному значенні, поза межами спеціалізованого контексту в сучасній іспанській мові не були предметом лінгвістичного дослідження. Експресивна функція лексики азартних ігор вивчалась у російській мові (Л.М. Клоченко), в українській мові (О.Т. Горбач).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно з І.В. Арнольд, провести межу між семантикою, прагматикою та комунікацією дуже важко, оскільки усі вони відображають антропоцентризм, тому необхідно враховувати контекст ситуації або екстралінгвальні дані [1, с. 11]. Актуальність дослідження полягає у посиленому інтересі мовознавців до проблем функціонування термінологічних систем, професійної лексики, фахових мов (Е. Алькарас, Н.П. Дарчук, М.Т. Кабре, Т.Р. Кияк, С.Д. Шелов) та спеціального дискурсу (Х.М. Бесерра Іральдо, В.І. Карасик, І.А. Колеснікова, Є.І. Шейгал).

Об'єктом дослідження є лексика азартних ігор у сучасній іспанській мові. Предмет наукової розвідки становлять методи дослідження зазначеної вище лексики.

Метою статті є розробка методології дослідження лексико-семантичних та функціональних особливостей лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові.

Виклад основного матеріалу. Лінгвістичне дослідження лексичних одиниць не є всебічним без застосування різних підходів, методів, як загальнонаукових (індукція, дедукція, гіпотеза, аналіз, синтез), так і лінгвістичних (лексико-семантичний аналіз, семний аналіз, метод словникових дефініцій, морфолого-синтаксичний аналіз), статистичних – для виявлення кількісних показників, наприклад, кількості запозичень у термінології азартних ігор у сучасній іспанській мові. Враховуючи динамічність як основну характеристику лексики, термінології, вважаємо, що синхронічне її вивчення неможливе без діахронічного, парадигматичне неможливо без синтагматичного, оскільки

«синтагматичні й парадигматичні відношення характеризують мовну систему одночасно й спільно» [2, с. 58]. Синтагматика сприяє розкриттю прихованих властивостей мовної одиниці, які під час застосування парадигматичного (опозиційного) підходу можуть бути непоміченими. Поєднання різноманітних підходів та методів наукового дослідження створює більш детальну картину стану лексичних і термінологічних систем. Таким чином, до вивчення лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові підходимо з точки зору двох основних наукових парадигм лінгвістики: структуралістської (таксономічної) та комунікативно-функціональної (прагматичної).

Беручи до уваги два аспекти вивчення лексики азартних ігор, а саме лексико-семантичний та функціональний, для кожного з них використовуємо відповідні лінгвістичні методи. Вивчення функціональних характеристик лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові дає змогу виявити її експресивний потенціал поза межами термінологічного контексту.

Лексико-семантичні властивості лексичних одиниць знаходять вияв у явищах полісемії, омонімії, синонімії, антонімії. Під лексичним значенням слова слід розуміти його предметно-речовий зміст, який оформлено за законами граматики певної мови і який є елементом загальної семантичної системи цієї мови [3, с. 169]. Лексичне значення складається з денотативного, сигніфікативного, конотативного та прагматичного компонентів, перші два з яких є обов'язковими, а конотативний та прагматичний – периферійними [4, с. 121]. Саме за умови комплексного врахування лексико-семантичних і функціональних характеристик термінів азартних ігор можна визначити їх експресивний потенціал і простежити розвиток лексичного значення. Функціональний підхід дає змогу вивчити прагматику й контекстуальні особливості лексики, адже контекст виявляє багатозначність і синонімічність термінів азартних ігор. Терміни вживаються в оточенні загальноживованої лексики, яка допомагає актуалізувати термінологічні значення. У контексті можна визначити пряме, термінологічне, та непряме, метафоричне, значення фразеологізму сфери азартних ігор. Наприклад, словосполучення “*abrir las cartas*” може вживатися у прямому значенні «*відкрити карти*» під час азартної гри, а також як фразеологізм у значенні «*відкрити свої плани*» в іншому, не пов'язаному з азартною грою, контексті. Лексико-семантичний і функціональний підходи доповнюють один одного, забезпечуючи більш повне й детальне дослідження лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові.

Досліджуючи спеціалізовану лексику, застосовуємо *метод суцільної вибірки*, який полягає у зборі фактологічного матеріалу дослідження, у виділенні корпусу термінів азартних ігор у сучасній іспанській мові з опрацьованих друкованих та електронних джерел, що слугують ілюстративним матеріалом. Це

спеціалізовані видання, наприклад, журнал "Azar", сайти ігрового спрямування (www.apuestas.es, www.888.es).

Описовий метод застосовуємо для обґрунтування результатів лінгвістичного аналізу, пояснення мовних явищ, у викладенні теоретичних та методологічних положень, на які спираємося у науковій роботі, для формування висновків дослідження.

Вивчаючи лексико-семантичний аспект термінології азартних ігор у сучасній іспанській мові, використовуємо такі методи лінгвістичного дослідження.

Компонентний, або семний, аналіз значення слова дає змогу розкласти його на складові, які мовознавці називають по-різному: диференційна ознака (І.В. Арнольд), семантичний множник (Ю.Д. Апресян), сема (А.Ж. Греймас), аloseма (У. Гудинаф), семантична ознака (Ф. Лаусбері), семантичний маркер (Дж. Кац, Дж. Фодор), семантичний компонент (Дж. Лайонз), фігура плану змісту (Л. Єльмслев). Віддаємо перевагу назві *сема* як найбільш поширеному та вмотивованому терміну. Семний аналіз дає змогу заглибитися у змістову структуру лексем *juego* (гра) та *juego de azar / suerte* (азартна гра).

За допомогою *методу словникових дефініцій* фіксуємо термінологічне значення серед усіх значень лексичної одиниці. Наприклад, слово *carta* є багатозначним, і нас цікавить насамперед значення *гральна карта*. Відповідно, кожне значення має вираження й у фразеологічних сполученнях (*abrir las cartas, no saber a que carta quedarse*).

Етимологічний аналіз допоміг установити точне значення слова "azar" (випадок), простежити історію виникнення цього терміна, пояснити причину наявності в іспанській мові численних термінів-синонімів на позначення поняття «азартна гра» (*juego de azar, juego de suerte, juego de fortuna, juego de envite*).

Лексико-семантичний аналіз дає можливість установити явища синонімії, антонімії, омонімії, полісемії, а також гіперо-гіпонімічні, або родо-видові, відношення у термінології азартних ігор. Досліджувані лексичні одиниці, маючи ієрархічний характер, утворюють певну систему, ядром якої є терміни, а на периферії знаходяться жаргонізми, професіоналізми, номенклатурні одиниці.

Дистрибутивний аналіз спрямований на встановлення характеристик і функціональних властивостей мовної одиниці на підставі її оточення (дистрибуції), представленої одиницями того самого рівня [5, с. 55]. Дистрибуція вказує на спеціалізацію значення певних лексичних одиниць, особливо в стійких словосполученнях (*estar como el naipe, echar las cartas*).

Морфолого-синтаксичний (структурний) аналіз є розповсюдженим під час синхронного вивчення мовних явищ. Цей вид аналізу розкриває структурні особливості лексики азартних ігор, даючи можливість зафіксувати прості, похідні, складні терміни або терміни-словосполучення, аббревіатури. Завдяки морфолого-синтаксичному аналізу виявляємо найпродуктивніший засіб термінотворення – синтаксичний, оскільки найбільшу кількість термінів складають бінарні іменні (*apuesta ciega, as de copas*) та дієслівні словосполучення (*repartir las cartas, cortar la baraja*).

Контекстуальний аналіз забезпечує оцінку функціонування термінів у спеціальному оточенні, уможлиблює виявлення контекстуальних синонімів, антонімів. Як справедливо стверджує сучасний іспанський лінгвіст П.М. Пайан Сотомайор, будь-яке слово може мати емотивне навантаження у певних контекстах, тому під час аналізу значення лексичної одиниці слід враховувати контекст [6, с. 211]. Саме у контексті актуалізуються значення й відтінки значень терміна.

Статистичний аналіз використовуємо для встановлення кількісних показників, таких як відсоткові дані структурних особливостей термінів азартних ігор, відсоток запозичень з різних мов.

Досліджуючи функціональний аспект лексики азартних ігор, застосовуємо такі методи: контекстуальний аналіз, інтерпретаційний аналіз, текстовий аналіз, синтаксичний аналіз. Функціональний метод, який було розроблено у межах прагматичної парадигми, «передбачає дослідження мови в дії, у процесі функціонування з огляду на цілеспрямовану природу мовних явищ» [5, с. 59]. Терміни азартних ігор існують не окремо, а в спеціальному оточенні у межах дискурсу азартних ігор. Термін є нерозривним з дискурсом, у якому існує [7, с. 139].

Функціональний підхід дає змогу вивчити функції мовних одиниць у контексті, у ситуаціях усного й письмового спілкування. Як слушно зауважує М.В. Володіна, термін є перш за все функціональною одиницею [8, с. 41]. Терміни азартних ігор використовуються у певному професійному середовищі, у спеціальних текстах, сукупність яких належить до дискурсу азартних ігор. Значення, яке лексична одиниця отримує у певному контексті, у конкретній ситуації дискурсу, становить її зміст [9, с. 65]. У рамках дискурсивного аналізу застосовуємо текстовий та інтерпретаційний аналіз.

Текстовий аналіз дає змогу визначити прагматику, закладену автором (реклама, вплив на читача, спонування до гри, навчання грати). Важливим є розподіл текстів на певні жанри (навчальні, ознайомчі, енциклопедичні, рекламні, тексти спілкування спеціалістів ігрового бізнесу, тексти спілкування гравців у вигляді діалогу під час гри, форуми поза грою). Кожний текстовий жанр, розрахований на певного адресата, має свої лексичні, граматичні, синтаксичні, графічні особливості впливу на читача. Сміслові текстові характеристики, такі як зв'язність, послідовність викладення матеріалу, модальність, насиченість термінологічними одиницями, дійктичні маркери, сприяють цілісності й комунікативній спрямованості тексту.

За допомогою *інтерпретаційного аналізу* виявляємо імплікаційні смисли, визначаємо роль метафоричного вживання лексики азартних ігор у контекстах поза азартною грою (поезія, пісні, публіцистичні тексти). Важливе значення має також розгляд стилістичних засобів впливу на адресата, наприклад, порівняння, епітети, повтори, метонімія, метафора, іронія у спеціальних рекламних і навчальних текстах. Численні випадки вживання фразеології азартних ігор у заголовках новин є доказом їх експресивного потенціалу у приверненні уваги читача.

Висновки. Дослідження лексико-семантичних та функціональних особливостей лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові передбачає застосування різноманітних методів, як загальнонаукових (індукція, дедукція, аналіз, синтез), так і лінгвістичних (компонентний аналіз, етимологічний аналіз, контекстуальний аналіз, інтерпретаційний аналіз, морфолого-синтаксичний аналіз). Комплексний підхід у вивченні лексики азартних ігор, що полягає в урахуванні парадигматичних і синтагматичних відносин, у застосуванні різних методів дослідження, забезпечує об'єктивність отриманих результатів. Перспективним вважаємо порівняльний аналіз варіантів іспанської та латиноамериканської термінології азартних ігор, а також порівняльне вивчення термінології азартних ігор у інших мовах, наприклад, англійській, французькій, італійській, португальській.

Література:

1. Арнольд И.В. Основы научных исследований в лингвистике : [учеб. пособие] / И.В. Арнольд. – М. : Высш. шк., 1991. – 140 с.
2. Семчинський С.В. Загальне мовознавство / С.В. Семчинський. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : АТ «ОКО», 1996. – 416 с.
3. Виноградов В.В. Лексикология и лексикография / В.В. Виноградов // Избранные труды. – М. : Наука, 1977. – 312 с.
4. Гируцкий А.А. Введение в языкознание : [учеб. пособие] / А.А. Гируцкий. – 2-е изд., стереотип. – Минск : Тетра Системс, 2003. – 288 с.
5. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : [підручник] / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
6. Payán Sotomayor P.M. El habla de Cádiz / P.M. Payán Sotomayor. – Cádiz : QUORUM EDITORES, 2013. – 255 p.
7. Шелов С.Д. IV Международный симпозиум «Терминология и знание» / С.Д. Шелов, А.Э. Цумарев // Вопросы языкознания. – 2015. – № 3. – С. 138–144.
8. Володина М.В. Психолінгвістический аспект термінологічної номінації / М.В. Володина // Вестник Московского университета. Серия 9 : Филология. – 1996. – № 4. – С. 55–62.
9. Calero Heras J. Entre palabras. Para aprender a manejar el diccionario / J. Calero Heras. – Barcelona : Ediciones OCTAEDRO, 1994. – 124 p.

Бобчинец Л. И. Методы исследования лексики азартных игр в современном испанском языке

Аннотация. В статье предложена методология комплексного исследования лексико-семантических и функциональных особенностей лексики азартных игр в современном испанском языке, описаны лингвистические методы исследования лексики и дискурса азартных игр.

Ключевые слова: компонентный анализ, морфолого-синтаксический анализ, лексико-семантический анализ, контекстуальный анализ, интерпретационный анализ.

Bobchynets L. Methods of investigation of lexical, semantic and functional peculiarities of gambling lexicon in Modern Spanish

Summary. Methodology of investigation of lexical, semantic and functional peculiarities of gambling lexicon in Modern Spanish is offered, linguistic methods of investigation of lexicon and discourse of gambling are described.

Key words: component analysis, morphological and syntactic analysis, contextual analysis, interpretation analysis.